

УДК 378.015.31:[316:005.336.2]:37.013

<https://doi.org/10.31652/2415-7872-2026-86-44-49>

СВІТЛАНА ГУБІНА

<https://orcid.org/0000-0001-5743-350X>

sveta_tsuprik@ukr.net

кандидат педагогічних наук, доцент

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

вул. Острозького, 32, м.Вінниця

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

У статті здійснено теоретичний аналіз проблеми формування соціальної компетентності здобувачів вищої освіти у процесі вивчення педагогічних дисциплін. Обґрунтовано сутність поняття «соціальна компетентність» як інтегративної якості особистості, що включає систему знань, умінь, цінностей і моделей поведінки, необхідних для ефективної соціальної взаємодії. Запропоновано методiku формування соціальної компетентності у процесі вивчення педагогічних дисциплін, що передбачає поетапну організацію освітнього процесу (мотиваційно-цільовий, діяльнісно-практичний, рефлексивно-оцінювальний етапи). Доведено, що впровадження активних методів навчання (дискусії, кейс-метод, рольові ігри, проектна діяльність) сприяє розвитку соціально значущих якостей майбутніх фахівців.

Ключові слова: соціальна компетентність, здобувачі вищої освіти, педагогічні дисципліни, професійна підготовка, інтерактивні методи навчання, комунікативні вміння.

SVITLANA HUBINA

<https://orcid.org/0000-0001-5743-350X>

sveta_tsuprik@ukr.net

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor

Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsyubynskyi,

32 Ostrozko St., Vinnytsia

FORMATION OF SOCIAL COMPETENCE OF HIGHER EDUCATION STUDENTS DURING THE STUDY OF PEDAGOGICAL DISCIPLINES

The article provides a theoretical analysis of the problem of forming social competence of higher education students in the process of studying pedagogical disciplines. The essence of the concept of "social competence" as an integrative quality of a person, which includes a system of knowledge, skills, values and behavioral models necessary for effective social interaction, is substantiated. The structural components of social competence are determined: cognitive, activity, value-motivational and reflective. The pedagogical conditions for its formation are outlined: interactivity of learning, professional orientation of content, use of problem-situational tasks, development of a communicative environment. A methodology for forming social competence in the process of studying pedagogical disciplines is proposed, which involves a phased organization of the educational process (motivational-targeted, activity-practical, reflective-evaluative stages). It is proven that the introduction of active learning methods (discussions, case method, role-playing games, project activities) contributes to the development of socially significant qualities of future specialists. The article also presents a system of practice-oriented tasks (case method, role-playing games, project activities, discussions and reflective exercises) aimed at the formation of social competence of higher education students in the process of studying pedagogical disciplines. It has been proven that modeling professionally significant situations, organizing group interaction and involving students in active social activities contribute to the development of communication skills, cooperation skills, responsibility, empathy and the ability to constructively resolve conflicts. It is substantiated that the integration of such methods into the content of pedagogical disciplines ensures an increase in the effectiveness of the formation of social competence as an important component of the professional training of future specialists.

Key words: social competence, students of higher education, pedagogical disciplines, professional training, interactive teaching methods, communicative skills.

Сучасні трансформаційні процеси у сфері освіти зумовлюють необхідність підготовки фахівців, здатних ефективно взаємодіяти в соціальному середовищі, приймати відповідальні рішення та працювати в умовах невизначеності. Особливої актуальності набуває проблема формування соціальної компетентності здобувачів вищої освіти, оскільки вона є важливою складовою їхньої професійної та громадянської зрілості. Педагогічні дисципліни мають значний потенціал у цьому процесі, адже безпосередньо спрямовані на розвиток комунікативних, соціальних та етичних якостей особистості.

Проблема соціальної компетентності розглядається у працях вітчизняних і зарубіжних науковців, які досліджують її як складову ключових компетентностей особистості. Науковці підкреслюють її інтегративний характер і зв'язок із соціалізацією, комунікацією та професійною

діяльністю. Водночас питання цілеспрямованого формування соціальної компетентності саме у процесі вивчення педагогічних дисциплін потребує подальшого наукового осмислення.

Формування соціальної компетентності здобувачів освіти є предметом активних наукових досліджень як у вітчизняній, так і в зарубіжній педагогічній науці. Аналіз наукових джерел засвідчує багатогранність підходів до трактування сутності цього феномена, його структури та шляхів формування.

У вітчизняній педагогіці соціальна компетентність розглядається як інтегративна характеристика особистості, що включає знання соціальних норм, уміння взаємодіяти та здатність до соціально відповідальної поведінки. Зокрема, у дослідженнях І.Зарубінської [4] підкреслюється, що соціальна компетентність є набутою якістю, яка формується у процесі навчання і соціалізації та визначає успішність професійної діяльності майбутнього фахівця.

Важливий внесок у розвиток компетентнісного підходу зробили українські науковці (Н.Бібік [1], І.Зарубінська [4], Л.Лєпіхова [5] та ін.), які обґрунтовують соціальну компетентність як ключову складову професійної підготовки. У їхніх працях вона трактується як поєднання когнітивного, діяльнісного та ціннісного компонентів, що забезпечують ефективну соціальну взаємодію. Дослідження І.Зарубінської присвячені теоретико-методичним засадам її формування у здобувачів вищої освіти, а Л. Лєпіхова акцентує увагу на соціально-психологічному аспекті поведінки особистості.

Окремий напрям становлять праці, присвячені формуванню соціальної компетентності у різних освітніх середовищах. Так, дослідники наголошують на ефективності позааудиторної діяльності, інтерактивних форм навчання та соціальної практики у розвитку соціокультурної компетентності здобувачів освіти [2]. У сучасних роботах також розглядаються питання розвитку соціальної комунікації, медіаграмотності та міжособистісної взаємодії як складників соціальної компетентності [3].

У зарубіжній науковій думці проблема соціальної компетентності тісно пов'язана з концепцією ключових компетентностей. Значний вплив мають дослідження, представлені у міжнародному проєкті DeSeCo (Definition and Selection of Competencies) [9], де соціальна компетентність визначається як одна з базових для успішного функціонування особистості в суспільстві (Д.Ричен, Л.Салґанік) [13]. У межах цього підходу акцент робиться на здатності до співпраці, соціальної відповідальності та ефективної комунікації.

Зарубіжні дослідники (К. Іллеріс [12] та ін.) розглядають формування соціальної компетентності через призму сучасних теорій навчання, підкреслюючи роль соціального досвіду, взаємодії та рефлексії у процесі здобуття освіти. Водночас у працях європейських учених зазначається, що соціальна компетентність є складною інтегрованою характеристикою, яка включає комунікативні, громадянські й культурні аспекти та забезпечує адаптацію особистості до змінного соціального середовища [10].

Порівняльний аналіз свідчить, що вітчизняні дослідження більшою мірою орієнтовані на педагогічні умови та методики формування соціальної компетентності, тоді як зарубіжні – на її міждисциплінарний характер і зв'язок із концепцією навчання впродовж життя. Спільною є позиція щодо необхідності інтеграції соціального досвіду у процес професійної підготовки та використання активних методів навчання.

Аналіз наукової літератури дозволяє зробити висновок, що соціальна компетентність розглядається як ключова характеристика сучасного фахівця; має інтегративну структуру; формується у процесі активної соціальної взаємодії; потребує цілеспрямованого педагогічного впливу.

Водночас недостатньо дослідженим залишається питання системного формування соціальної компетентності саме у процесі вивчення педагогічних дисциплін, що зумовлює актуальність подальших наукових розвідок.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та розробка методики формування соціальної компетентності здобувачів вищої освіти під час вивчення педагогічних дисциплін.

Соціальна компетентність розглядається науковцями як здатність особистості ефективно взаємодіяти з іншими людьми, дотримуючись соціальних норм і цінностей, а також адаптуватися до різних соціальних ситуацій. Її структура включає такі компоненти: когнітивний – знання про соціальні норми, правила взаємодії, особливості міжособистісного спілкування; діяльнісний – уміння застосовувати знання у практичній діяльності, вирішувати конфлікти, співпрацювати; ціннісно-мотиваційний – орієнтація на соціально значущі цінності, готовність до взаємодії; рефлексивний – здатність до самоаналізу та оцінювання власної поведінки [11].

У науковому дискурсі соціальна компетентність розглядається як інтегративна характеристика особистості, що забезпечує ефективну взаємодію в соціумі. Її структура традиційно подається через систему взаємопов'язаних компонентів, кожен із яких виконує специфічні функції [14].

Когнітивний компонент відображає систему соціальних знань і уявлень, необхідних для орієнтації в соціальному середовищі. Йдеться про знання норм і правил поведінки, соціальних

ролей, моделей міжособистісної взаємодії, особливостей комунікації та розв'язання конфліктів. Він включає соціальне мислення, здатність до аналізу соціальних ситуацій, розуміння причин і наслідків поведінки людей. Саме цей компонент забезпечує інтелектуальну основу соціально компетентної поведінки.

Діяльнісний (поведінковий) компонент характеризує практичну реалізацію соціальних знань у конкретних ситуаціях. Він охоплює вміння ефективно спілкуватися, співпрацювати, вирішувати конфлікти, брати на себе відповідальність, адаптуватися до нових соціальних умов. Сюди ж належать навички командної роботи, лідерства, асертивної поведінки. Цей компонент відображає, наскільки особистість здатна діяти соціально доцільно та продуктивно.

Ціннісно-мотиваційний компонент визначає внутрішню спрямованість особистості на соціальну взаємодію. Він включає систему цінностей, установок, мотивів і потреб, що регулюють соціальну поведінку. Це, зокрема, орієнтація на співпрацю, повагу до інших, толерантність, соціальну відповідальність, готовність до взаємодопомоги. Важливим є також наявність мотивації до саморозвитку в соціальній сфері та прагнення до конструктивної взаємодії.

Рефлексивний компонент пов'язаний із здатністю особистості до самоаналізу та саморегуляції у процесі соціальної взаємодії. Він передбачає усвідомлення власних дій, емоцій і поведінкових стратегій, оцінку їх ефективності, а також здатність коригувати власну поведінку відповідно до соціальних норм і вимог ситуації. Рефлексія сприяє розвитку емпатії, адекватній самооцінці та формуванню індивідуального стилю соціальної поведінки.

Зазначені компоненти функціонують як єдина система: когнітивний забезпечує знання, діяльнісний – їх реалізацію, ціннісно-мотиваційний – внутрішню детермінацію поведінки, а рефлексивний – її осмислення та вдосконалення. Їх збалансований розвиток є необхідною умовою формування високого рівня соціальної компетентності особистості, зокрема у майбутніх фахівців освітньої сфери.

Обґрунтування педагогічних умов формування соціальної компетентності ґрунтується на положеннях компетентнісного, діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів. Формування соціальної компетентності є ефективним за умови створення відповідного освітнього середовища. Серед ключових педагогічних умов виділяємо: інтерактивний характер навчання, що передбачає активну участь здобувачів вищої освіти у навчальному процесі; професійна спрямованість змісту освіти, орієнтація на реальні педагогічні ситуації; використання проблемно-ситуативних завдань, що стимулюють розвиток критичного мислення; розвиток комунікативного середовища, що сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти навичок співпраці.

Інтерактивність навчання виступає базовою умовою, оскільки соціальна компетентність формується передусім у процесі взаємодії. Залучення студентів до діалогічних форм роботи (дискусії, дебати, рольові ігри, групові проекти) сприяє розвитку навичок комунікації, співпраці та соціальної відповідальності. Інтерактивні технології активізують суб'єктну позицію здобувачів освіти, формують уміння слухати, аргументувати, домовлятися, що безпосередньо впливає на діяльнісний і рефлексивний компоненти соціальної компетентності. Водночас відбувається інтеріоризація соціальних норм через практичний досвід взаємодії.

Професійна спрямованість змісту навчання забезпечує зв'язок соціальної компетентності з майбутньою фаховою діяльністю. Інтеграція соціальних аспектів у професійно орієнтовані дисципліни (наприклад, моделювання педагогічних ситуацій, аналіз управлінських кейсів, етичні дилеми) сприяє усвідомленню значущості соціальних умінь у професійному контексті. Це підсилює ціннісно-мотиваційний компонент, оскільки студенти починають розглядати соціальну компетентність як інструмент професійної успішності, а не абстрактну характеристику.

Використання проблемно-ситуативних завдань створює умови для розвитку соціального мислення та прийняття рішень у складних, неоднозначних ситуаціях. Такі завдання моделюють реальні соціальні виклики, що потребують аналізу, вибору стратегії поведінки, прогнозування наслідків і відповідальності за прийняті рішення. У процесі їх розв'язання активізуються когнітивний і діяльнісний компоненти, а також формується здатність до рефлексії. Важливо, що проблемно-ситуативні завдання стимулюють розвиток критичного мислення та гнучкості поведінки.

Розвиток комунікативного середовища передбачає створення сприятливого психологічного клімату та організацію освітнього простору, у якому взаємодія є постійною та ціннісно значущою. Це включає партнерські відносини між викладачем і студентами, культуру відкритого спілкування, підтримку, довіру, толерантність. Таке середовище забезпечує можливості для самовираження, обміну думками, конструктивного розв'язання конфліктів. Воно є підґрунтям для розвитку всіх компонентів соціальної компетентності, особливо ціннісно-мотиваційного та рефлексивного.

Такі педагогічні умови мають системний характер і взаємодоповнюють одна одну: інтерактивність забезпечує досвід взаємодії, професійна спрямованість – її смислове наповнення, проблемно-ситуативні завдання – інтелектуальне й поведінкове опрацювання соціальних ситуацій, а комунікативне середовище – психологічну основу їх ефективної реалізації. Їх комплексне

впровадження є необхідною передумовою цілісного формування соціальної компетентності здобувачів освіти [7].

Кожна з визначених умов забезпечує цілеспрямований вплив на структурні компоненти соціальної компетентності й створює освітнє середовище, наближене до реальної соціальної взаємодії [8].

Опираючись на дослідження С.Сисоєвої [6], розроблена методика формування соціальної компетентності, яка реалізовується в три етапи:

1. *Мотиваційно-ціловий етап.* Передбачає формування у здобувачів вищої освіти усвідомлення значущості соціальної компетентності для майбутньої професійної діяльності. Використовуються мотиваційні бесіди, аналіз педагогічних ситуацій.

2. *Діяльнісно-практичний етап.* Спрямований на розвиток практичних умінь через застосування інтерактивних методів: рольові та ділові ігри; кейс-метод; групові проекти; дискусії та дебати.

Наведемо практичні приклади формування соціальної компетентності здобувачів вищої освіти під час вивчення педагогічних дисциплін.

Приклад 1. Кейс-метод «Конфлікт у студентській групі», мета якого полягає у формуванні навичок міжособистісної взаємодії, вирішення конфліктів, емпатії. Зміст кейсу: студентська група працює над спільним проектом. Один із учасників систематично не виконує свої обов'язки, що викликає напруження та конфлікт.

Здобувачі освіти виконують наступні завдання: визначити причини конфлікту; запропонувати стратегії його вирішення; розподілити ролі (медіатор, учасники конфлікту, спостерігачі); змодельовати ситуацію у формі рольової гри. У результаті вони розвивають уміння слухати, аргументувати позицію, знаходити компроміс, що є складовими соціальної компетентності.

Приклад 2. Рольова гра «Батьківські збори» має на меті розвиток комунікативних навичок і соціальної відповідальності. У ході проведення рольової гри здобувачі вищої освіти виконують ролі: вчителя; батьків (з різними типами поведінки: конфліктні, байдужі, надмірно вимогливі); адміністрації закладу загальної середньої освіти.

На батьківських зборах відбувається обговорення проблеми низької успішності учнів. Перед здобувачами вищої освіти ставляться наступні завдання: організувати ефективну комунікацію; продемонструвати толерантність; знайти спільне рішення. У результаті спільної роботи під час рольової гри у здобувачів вищої освіти формуються навички соціальної взаємодії у професійно значущих ситуаціях.

Приклад 3. Проектна діяльність «Соціальна ініціатива», що має на меті розвиток соціальної активності та відповідальності. Суть завдання полягає в тому, що здобувачі вищої освіти в групах розробляють і реалізують мініпроект (наприклад, тренінг для учнів, благодійна акція, просвітницька кампанія). Завдання виконується в декілька етапів: визначення соціальної проблеми; планування діяльності; реалізація; презентація результатів. По завершенні означеної діяльності у здобувачів вищої освіти розвиваються навички співпраці, лідерства, здатності до соціальної дії.

Приклад 4. Дискусія «Етичні дилеми педагога», метою якої є формування ціннісного компонента соціальної компетентності. Темою для обговорення можна обрати наступну «Чи має право викладач публічно критикувати здобувача вищої освіти?»

У процесі проведення дискусії здобувачі вищої освіти поділяються на групи «за» і «проти»; аргументують позиції; проводять спільне обговорення, у результаті чого у них формується здатність до аргументованого діалогу, толерантність до різних точок зору.

Приклад 5. Рефлексивна вправа «Мій стиль взаємодії», що створює умови для розвитку рефлексивного компонента соціальної компетентності. Здобувачі вищої освіти отримують наступні завдання: описати власну поведінку в конфліктній ситуації; визначити сильні та слабкі сторони; розробити план самовдосконалення. У підсумку у здобувачів вищої освіти формується здатність до самоаналізу та саморегуляції.

Запропоновані практичні приклади демонструють, що ефективне формування соціальної компетентності можливе за умов: залучення здобувачів вищої освіти до активної діяльності; моделювання реальних соціальних ситуацій; поєднання навчання з рефлексією. Такі підходи забезпечують не лише засвоєння теоретичних знань, а й розвиток практичних соціальних умінь, необхідних для майбутньої професійної діяльності.

3. *Рефлексивно-оцінювальний етап.* Передбачає аналіз результатів діяльності, самооцінку, розвиток рефлексії через портфоліо, щоденники спостережень, обговорення.

Застосування зазначеної методики сприяє формуванню таких якостей, як відповідальність, толерантність, здатність до співпраці, емпатія.

Висновки. Формування соціальної компетентності здобувачів вищої освіти є важливим завданням сучасної педагогічної освіти. Педагогічні дисципліни створюють сприятливі умови для розвитку соціальних навичок завдяки інтерактивним методам навчання та професійно

орієнтованому змісту. Запропонована методика забезпечує системний підхід до формування соціальної компетентності та може бути ефективно впроваджена у практику закладів вищої освіти.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на експериментальну перевірку ефективності запропонованої методики та розробку діагностичного інструментарію для оцінювання рівня сформованості соціальної компетентності.

Література

1. Бібік Н.М. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. Київ : К.І.С., 2004. 112 с.
2. Губіна С.І. Інноваційні підходи до формування soft skills у здобувачів освіти: інтеграція в освітній процес. *Інноваційні підходи до підготовки і професійного розвитку вчителів «I-TEACH 2025»* : зб. тез I Міжнар. наук.-практ. конференції : Харків, 2–3 жовтня 2025 р. [Електронний ресурс]. Харків : Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна. 2025/ С. 61-63.
3. Губіна С.І. Формування комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти під час вивчення основ наукових досліджень. *Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (7 квітня 2026). 2026. Вип. 109. <http://www.konferenciaonline.org.ua/ua/article/id-2534/>
4. Зарубінська І.Б. Теоретико-методичні засади формування соціальної компетентності студентів вищих навчальних закладів : монографія. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. 320 с.
5. Лепіхова Л.А. Соціально-психологічна компетентність особистості : теорія і практика. Київ : Освіта України, 2007. 256 с.
6. Сисоєва С.О. Педагогічні технології у професійній підготовці майбутніх фахівців : монографія. Київ : ВІПОЛ, 2015. 360 с.
7. Фрицюк В.А., Губіна С.І. Особистісно-професійне становлення майбутніх учителів як основа їхнього професійного саморозвитку. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія*. 2025. Випуск 82. С. 40-44. <https://vspu.net/nzped/index.php/nzped/issue/view/207/255>
8. Цуприк С.І. Підготовка студентів вищих педагогічних навчальних закладів до формування здорового способу життя у вихованців літніх оздоровчих таборів. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія*. 2011. № 35. С. 161-165.
9. DeSeCo Project. Definition and Selection of Competencies: Theoretical and Conceptual Foundations. Paris : OECD, 2003. 33 p.
10. European Commission. Key Competences for Lifelong Learning: European Reference Framework. Brussels, 2018. 12 p.
11. Hubina S. Teaching activities self-regulation by means of art therapy. *Science and Education*. 2017. № 11. P.114-119. <http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/articles/2017-11-doc/2017-11-st15>
12. Illeris K. How We Learn: Learning and Non-learning in School and Beyond. London : Routledge, 2007. 272 p.
13. Rychen D. S., Salganik L. H. Key Competencies for a Successful Life and a Well-Functioning Society. Göttingen : Hogrefe & Huber, 2003. 206 p.
14. Oliinyk T., Mishchenko O., Iievliev O., Saveliev D., Hubina S. Inclusive education in Ukraine: conditions of implementation and challenges. *Cadernos de Educação, Tecnologia e Sociedade*. 2023. Vol. 16. No. se2. P. 50-62. URL: <https://www.brajets.com/index.php/brajets/article/view/1286>

References

1. Bibik, N. M. (2004). Kompetentnisnyi pidkhyd u suchasni osviti: svitovi dosvid ta ukrainski perspektivy [Competency-based approach in modern education: world experience and Ukrainian prospects]. Kyiv : K.I.S. 112 s. [in Ukrainian]
2. Hubina, S.I. (2025). Innovatsiini pidkhody do formuvannia soft skills u zdobuvachiv osvity: intehtratsiia v osvitnii protses [Innovative approaches to the formation of soft skills in education seekers: integration into the educational process]. *Innovatsiini pidkhody do pidhotovky i profesiinoho rozvytku vchyteliv «I-TEACH 2025»* : zb. tez I Mizhnar. nauk.-prakt. konferentsii : Kharkiv, 2–3 zhovtnia 2025 r. [Elektronnyi resurs]. Kharkiv : Kharkivskiy natsionalnyi universytet imeni B.N.Karazina. S. 61-63. [in Ukrainian]
3. Hubina, S.I. (2026). Formuvannia komunikatyvnoi kompetentnosti zdobuvachiv vyshchoi osvity pid chas vyvchennia osnov naukovykh doslidzhen [Formation of communicative competence of higher education students while studying the basics of scientific research]. *Informatsiine suspilstvo: tekhnolohichni, ekonomichni ta tekhnichni aspekty stanovlennia: materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii* (7 kvitnia 2026). Vyp. 109. <http://www.konferenciaonline.org.ua/ua/article/id-2534/> [in Ukrainian]
4. Zarubinska, I.B. (2010). Teoretyko-metodychni zasady formuvannia sotsialnoi kompetentnosti studentiv vyshchikh navchalnykh zakladiv [Theoretical and methodological principles of the formation of social competence of students of higher educational institutions]: monohrafiia. Kyiv : NPU imeni M. P. Drahomanova. 320 s. [in Ukrainian]
5. Liepikhova, L.A. (2007). Sotsialno-psykholohichna kompetentnist osobystosti : teoriia i praktyka [Social and psychological competence of the individual: theory and practice]. Kyiv : Osvita Ukrainy. 256 s. [in Ukrainian]

6. Sysoieva, S.O. (2015). Pedahohichni tekhnolohii u profesiinii pidhotovtsi maibutnikh fakhivtsiv [Pedagogical technologies in the professional training of future specialists]: monohrafiia. Kyiv : VIPOL. 360 s. [in Ukrainian]
7. Frytsiuk, V.A., Hubina, S.I. (2025). Osobystisno-profesiine stanovlennia maibutnikh uchyteliv yak osnova yikhnoho profesiinoho samorozvytku [Personal and professional development of future teachers as the basis of their professional self-development]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Seriia: pedahohika i psykhologhiia*. Vypusk 82. S. 40-44. <https://vspu.net/nzped/index.php/nzped/issue/view/207/255> [in Ukrainian]
8. Tsupryk, S.I. (2011). Pidhotovka studentiv vyshchych pedahohichnykh navchalnykh zakladiv do formuvannia zdorovoho sposobu zhyttia u vykhovantsiv litnikh ozdorovchych taboriv [Preparation of students of higher pedagogical educational institutions for the formation of a healthy lifestyle in students of summer health camps]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Seriia: pedahohika i psykhologhiia - Scientific notes of the Mykhailo Kotsiubynskyyi Vinnytsia State Pedagogical University. Series: Pedagogy and Psychology*. № 35. S. 161-165. [in Ukrainian]
9. DeSeCo Project. Definition and Selection of Competencies: Theoretical and Conceptual Foundations. Paris : OECD, 2003. 33 p. [in English]
10. European Commission. Key Competences for Lifelong Learning: European Reference Framework. Brussels, 2018. 12 p. [in English]
11. Hubina, S. (2017). Teaching activities self-regulation by means of art therapy. *Science and Education*. № 11. P.114-119. <http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/articles/2017-11-doc/2017-11-st15> [in English]
12. Illeris, K. (2007). How We Learn: Learning and Non-learning in School and Beyond. London : Routledge. 272 p. [in English]
13. Rychen, D.S., Salganik, L.H. (2003). Key Competencies for a Successful Life and a Well-Functioning Society. Göttingen : Hogrefe & Huber. 206 p. [in English]
14. Oliinyk, T., Mishchenko, O., Ievliev, O., Saveliev, D., Hubina, S. (2023). Inclusive education in Ukraine: conditions of implementation and challenges. *Cadernos de Educação, Tecnologia e Sociedade*. Vol. 16. No. se2. P. 50-62. URL: <https://www.brajets.com/index.php/brajets/article/view/1286> [in English]

Надійшла до редакції / Received: 1.04.2026

Схвалено до друку / Accepted: 21.05.2026

Опубліковано / Published: 7.06.2026